

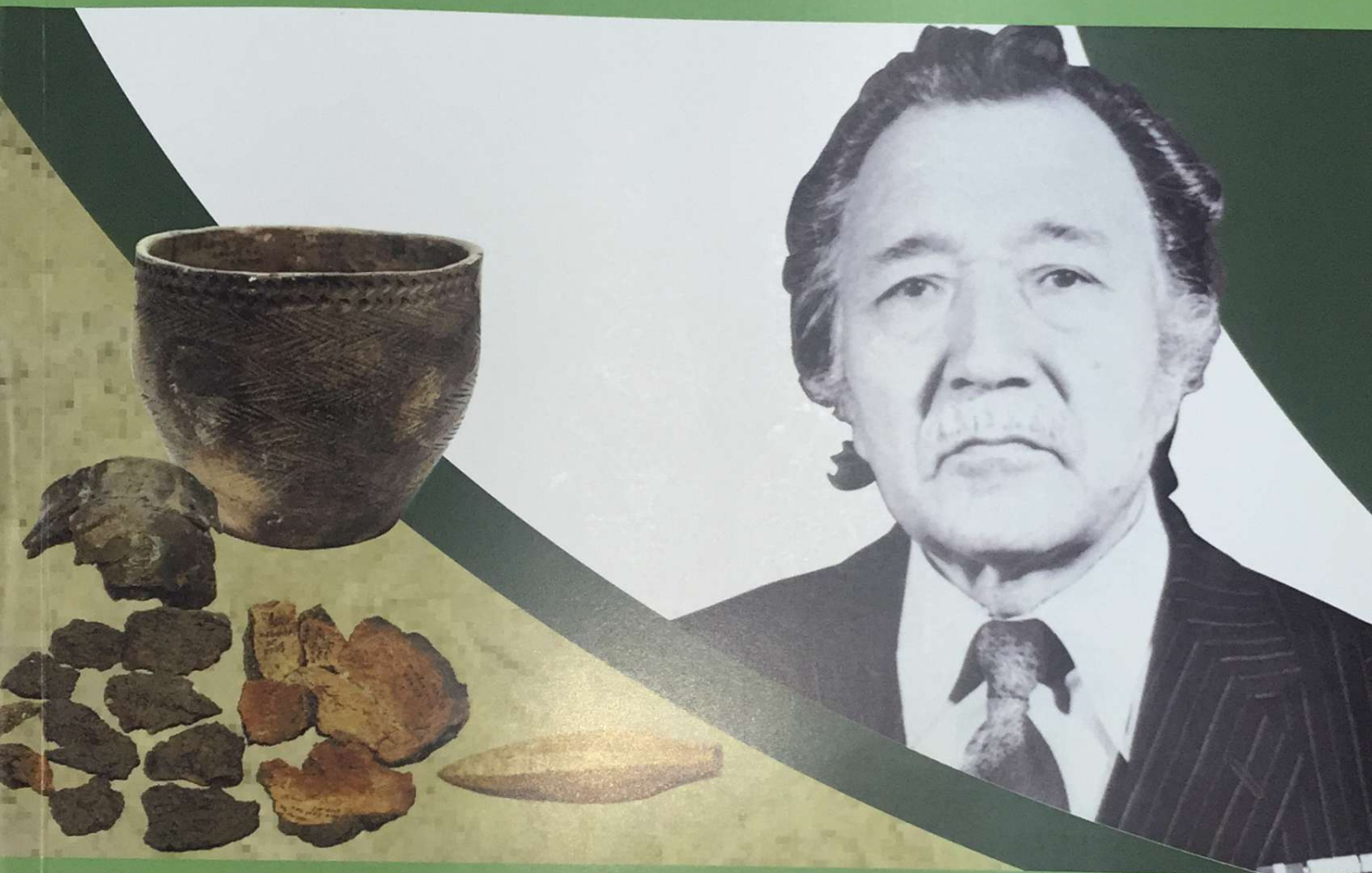

Қазақстан Республикасы
Мемлекеттік орталық музейі

«VIII ОРАЗБАЕВ ОҚУЛАРЫ»

халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-методической конференции

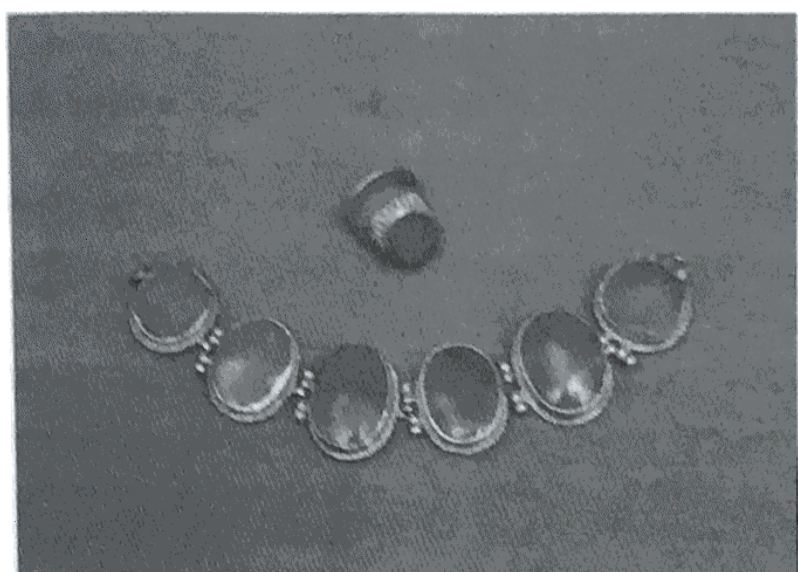
«VIII ОРАЗБАЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ»

PROCEEDINGS

of international scientific and methodical conference

«VIII ORAZBAYEV READINGS»

ном, серебряным блеском и цветовой насыщенностью камней, подчеркивали грациозную походку
рушки и усиливали ее очарование...». «...именно украшения создавали атмосферу праздничной
ржественности...». И в отношении наших героинь мы, несомненно, согласимся с этими словами.

Задевает за живое «легенды» последних.

В художественном оформлении ювелирных украшений использовались самые изысканные декоративные приемы, и, наверное, поэтому многие из них передавались из поколения в поколение. Музейное собрание предметов ювелирного искусства, свидетельствующее о высоком искусстве и таланте казахских зергеров, является ценным достоянием национальной культуры и служит не только важным источником в деле ее изучения и пропаганды, но и представляет собой благодатную почву для творческих исканий современных мастеров-прикладников республики.

1. Маргулан А.Х. Казахское народное прикладное искусство. Т.1. – Алма-Ата: Өнер, 1986.

2. Аргынбаев Х. Қазақ халқының колонері. – Алматы: Өнер, 1987.

3. Қасиманов С. Қазақ халқының колонері. – Алматы: Қазақстан, 1995.

Шоқпарұлы Д. Қазақтың қолданбалы өнері. – Алматы: Алматы кітап, 2007.

М.К. Дауытбекова

ҚАЗАҚ БАТЫРЛАРЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-РУХАНИ БОЛМЫСЫ МЕН БЕДЕЛІ

Мемлекет үшін қоғам тұрақтылығы, ондағы халықтың бейбіт, қауіпсіз өмір сүруі аса өзекті мәселелердің бірі. Қазақ ұғымында батыр болып туу тумысынан Құдайдың артық адамы етіп жаратуының нақты көрінісі. Себебі, батыр әркімнің қолынан келе бермейтін қасиетті іс. Бұл туралы Шал ақынның «Құдай артық жаратқан Сары, Баянды» деп олардың батырлық қабілеті Тәңірден нәсіп болғанын еске салады [16 191 б.].

Зерттеуші Қ. Ахметжанов батырлардың тұлғалық қасиеттерін былай айқындап өтеді: соғыс ісін кәсіпке айналдырған, өмірі соғыста өтетін, кәсібі әулетіне жалғасып отыратын, елдік, мемлекеттік, билікті қолдарына ұстаған, әртүрлі меншік иелері болған, хандық билікпен тығыз байланысты, өздерінің жеке идеологиясы, моралдық этикасы, жауынгерлік намыс кодексі, өзіндік салт-дәстүрі, діни наным, ырым жоралғылары бар көшпелілер қоғамының, қазақ қоғамының ерекше жігі деп атап өтеді [2, 28 б.].

Батырлардың әлеуметтік – рухани бет-бейнесін ашатын басты қағида олардың өлімге деген көзқарасына байланысты. Батырларға соғыста өлу қасиетті саналып, үйде, төсекте өту өкініш болды.

Түркі-моңғол халықтарының ұғымында хас батырдың шайқаста шейіт болуды армандағаны туралы Р.Г. Липец: «Его костям место в поле, как и костям его сотоварища – боевого коня. Лишняя гореть праха, несколько лишних капель крови на земле – так и должен кончать жизнь мужчина! Позор – умереть в юрте от старости и болезней» [3, с. 113], – деп тұжырым жасайды.

Батырлардың мұндай қағидасы Доспамбет жыраудың: «Екі арыстан жау шапса, оқ қылкандай шаншылса, қан жусандай егілсе, аққан судай төгілсе, бетегелі сары арқаның бойында соғысып өлген өкінбес!» деген жыр жолдарынан айқын аңғарылады [1, 67 б.].

Ғұмырын нағыз батырларша майдан даласында өткізгенімен «Қырық жыл қырғын болса да, ажалды өледі» демекші, Ақтамберді жырау тоқсан жасқа келгенде «Бар арманым, айтайын, батырларша жорықта, өлмедім оқтан, қайтейін!...» деп өкіне отып, батырлық принципін жоғары қояды [1, 32 б.].

Қалнияз ақынның «Ер Қармыс» дастанындағы: «Жорықта ал деп жанымды, әуелден тілек салғанмын» деген сөздері де батырлардың жауынгерлік дәстүрге деген қағидаларының берік екендіктерін нақтылай түседі [1, 121 б.].

Батырлар өлімді кез келген уақытта қабыл алуға тәрбиеленді. Олар үшін соғыста өлмеу өкініш. Олар үшін жауынгерлік намысы, әскери парызы жоғары тұрды. Елінің, өзінің намысы үшін, ханы үшін, әскери парызын өтеу үстінде жан қию – даңқ, нағыз батырлық өлшемі. Бұл олардың қанына тәрбие арқылы және үлкен батырлардың қасына еріп, нөкерлікте жүру арқылы сінді [4, 53 б.]. Елім деп туған ұлдың мұндай асыл мұратын халқыда қастерлей білген. Халық даналығы «Ерім дейтін ел болмаса, елім дейтін ер қайдан болсын» деген қасиетті ұстанымды берік ұстанған. Отаны үшін от кешіп, қасық қаны қалғанша күресіп, бақилық болған батыр ұлдарын Жер-Ананың қойнауына берген тұста да қолдан келгенше ханмен тең бағалаған. Бұған ұлтының ұлылары жерленген Қожа Ахмет Ясауи кесенесінде ел билеген хандармен, билермен қатар батырлардың жерленуі дәлел бола алады. XVII-XVIII ғасырларда осы кесенеде жерленген батырлардың тізімінен үзінді бере кетсек;

- Қанжығалы Бөгенбай батыр 1775 ж.,
- Шақшақ Жәнібек батыр XVIII ғ.,
- Матай Бөрібай батыр 1756-60 жж.,
- Қойкелді батыр 1795 ж.,
- Тобықты Мамай батыр XVII ғ. – 1810 жж.,
- Тобықты Көкенай батыр 1648-1728 жж.,
- Тобықты Жандос батыр Олжайұлы 1715-52 жж.,
- Қоралас Жауғаш батыр Қырбасұлы 1733-82 жж.,
- Қаракесек Жарылғап батыр 1784-86 жж.,
- Сейдалы Нияз батыр XVIII ғ.,
- Қоңырат Сырғак батыр Ниязұлы ...
- Қарпықұлы Текей батыр ...
- Мәнжіғұлбатыр ...
- Сіргелі Тілеуке батыр ...
- Атығай Қойлы Андықожабатыр 1752 ж.
- Тарақты Наймантай батыр 1745 ж.
- Есіркеп батыр ...
- Есей батыр ...
- Әжібай батыр ...
- Қаржас Мырзақұлбатыр ...
- Арғын Күлке батыр Тәңірбердіұлы Есенқұл 1750-60 жж.,
- Шекті Тілеу батыр Айтұлы 1630-84 жж.,
- Шекті Жолдыаяқ батыр Тілеуұлы 1665-84 жж.,
- Қанжығалы Әлібек батыр Құдайбердіқұлы XVIII ғ.,
- Есенбай батыр 1778-1844 жж.,

Найман Көшербайұлы Дулыға батыр 1836-90 жж. [5, 17 б.] – тізімнен кесенеде жерленген игі жақсылардың қатарында қазақ қоғамындағы батыршылық институтының көрнекті өкілдерінің, есім елге кеңінен таныс емес, зерттеуді қажет ететін есімдердің бар екендігіне көз жеткізуге болады.

Әскери сословиенің екінші ерекшелігі батырлар үшін әскери кәсіп ата кәсіп саналған, яғни әкеден балаға мұра болып жалғасқан. Батырлар әулетінде туған балалар жастайынан ел қорғау ісіне араласып әскери кәсіппен айналысуға міндеттелді. Қазақта мұны «шынжырлы тұқым» деп атаған. Бұл туралы батырлар жырында:

«Тактаболат, Тасболат,

Шынжырлы ердің бірі еді», – деп көрсетілген [2, 25 б.].

Бұл сөзімізді батырлар эпосы «Нұрадын» жырындағы мына шумақтармен де қуаттауға болады:

«Ноғайлының ішінде, Шынжырлы тұқым аз еді» [6, 98 б.]. Елдің сөзіне қарағанда, Исатайдың тегі

Шынжырлы батыр. Бесінші буындағы бабасы Беріш деген рудың ұранына шыққан Ағатай [7, 79 б.].

Осы жерде Сүйінбай ақынның:

«Ұрпағы Карасайдың түгел батыр,

Орнатқан дұшпанына заман ақыр» [8, 26 б.], – деген жолдарынан-ақ батырлық дәстүрінің сабақтасып,

ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып отырғаны айқын көрінеді.

Қазақ тарихында әкелі-балалы батырлар туралы мәліметтер өте көп. Қазақ батырлары жауына

әкелі-балалы, аға-інілі болып шынжырлы тұқымымен шапқан. Батырлар әулеті үшін ата кәсібін

жалғастырмау – маскаралық еді.

Келесі бір ескерер ерекшелік, батырларды ұрыста қорғайтын, желеп-жебеп жүретін сиынатын

пірлері, аруақтары болған. Мысалы, Жалаңтөс баһадүр әкесімен Даһбеттегі Махдуми Ағзамның

немересі – сол дәуірдегі сопылардың жетекші пірі Қожа Хашимиға келіп қол беріп, мүридтікті қабылдап

алады да оның тәрбиесіне кіреді [9, 39 б.]. Бұдан өзге:

«Пірлеріне сиынып

Енді атына мінеді», – деген жолдарды «Қарадөң» жырынан да кездестіреміз.

Батырлық эпостарда Баба Түкті Шашты Әзиз сияқты пірлері жиі айтылады. Н. Қосжанұлының

«Сартай батыр» дастанында мынадай жыр жолдары берілген:

Бұл Сасық деген бақсы еді

Даусы елді шарлаған.

Құлымбеттің пірі еді,

Қара аруақ орнаған [10, 31 б.].

Тағы бір деректерде, 1680 жылы Күлтөбеде Тәукені хан ретінде таққа отырғанда рухани тұлға

ретінде Сұпы Әжінің пір сайланғаны да айтылады [11, с. 46]. Сондай-ақ исламға дейінгі көне рухтардың

бірі – Ғайып Ирен, қырық шілтен де батырлардың пірі ретінде белгілі.

Ислам дінінің енгізілуімен бірге қазақтар Қыдыр атаны пір тұтады. Дәуіт пайғамбар ең бірінші

металл өңдеуді үйренген адам. Алла тағала оған темір соғып, сауыт жасауды үйреткен. Сондықтан

ол қару-қарак жасаушы ұсталардың пірі саналды. Сондықтан ұсталар соққан сауыттарға Дәуіт

пайғамбардың балғасы тиген деп сенген. Сондай-ақ бүкіл мұсылмандардың атақты батыры, төртінші

халиф – Ғали (Әлі, Хазрет Әлі) қазақ батырлары пір тұтып, сыйынатын әулиелердің бірі.

Батырлар қиналған шақта, соғысқа түскенде аруақтарын шақыратын болған. Олар ұйықтағанда

да киелері оларды қорып, қорған болып жүреді. Батырдың киесі болуы оның күштілігінің белгісі.

Негізінен батырдың киесі жайшылықта көзге түсе бермейтін, тек соғыс кезінде, қиналған шағында

батырды қолдап жүретін ерекше күш ретінде сипатталды.

Көптеген түркі халықтарында батырлар ант берген кезде өз қылышының жүзін сүйетін салт

болғанын көрсетіп отыр. Бұл туралы Л.В. Гребнев: «В старое время человек, произнося слова

клятвы, в подтверждение ее лизал острие стрелы, ножа и т.п. Понималось, что стрела, нож или другие

предметы, которые дающий клятву лизал, в случае нарушения клятвы поразят его» [12, с. 156-157],

– деп жазады.

Мысалы, «Еспенбет» жырында Қабанбай батыр жар салып, қалмаққа атанбақ болып жатқанда жас

Еспенбет батырдың тыным таппай Ақбөрте атын баптағаны, сары ырғай садаққа адырнаны таққаны,

терісінен бұғының алмас қылыш асынғаны, еменге найза саптағаны суреттеледі [13, с. 179].

Батырлардың өздеріне тән намыс кодексіне беріктігі де жиі көрініс береді. Ол ең бірінші Отан, ел,

халық мүддесін жеке бас мүддесінен жоғары қою. Мәселен, Мағжан Жұмабайұлының «Батыр Баян»

дастанындағы Баян батырдың қалмақ қызымен жат елге қашып бара жатқан Ноян інісін атып өлтіруі

де ар-намысты, батырлық, жауынгерлік дәстүрді туыстықтан жоғары қою әрекетінен туған [14, 165 б.].

Ел аузында сақталған әңгімелерде Арғын мен Найман тайпалары арасында үлкен дау дамай туып,

оның арты ушығып бара жатқанда Аралбай батыр өзінің он жеті жасар баласы Жандырды оққа қиғаны

туралы оқиға баяндалады. Батырлар арасындағы бірлікті ру мүддесінен жоғары қойған Аралбай батыр

мынадай шарт қояды. Құн даулап келген найман батырларының бірі көзін байлап, алдынан шауып

өтуге келіскен Жандырды атуға тиіс болатын. Бұл Аралбай батырдың екі тайпа арасындағы кісі өліміне

соқтырар құн дауын бейбіт жолмен шешуге тырысып, өзінің жар дегенде жалғыз баласын құрбандыққа

шалайп, тәуекелге барған hareketі еді. Ал, Ақтамберді, Қабанбай батырлар өз кезегінде әкесінің сөзін

екі етпей көзделген жерге барып қалшып нысана болып тұра қалған Жандырдың бетінен сүйіп: «Адам бол, Жандыр балам! Жүрегің – жаудан, тілегің елден қайтпасын!» деп батасын беріп, екі ру бейбіт жолмен тарқасқан екен [14, 170 б.]. Міне, ел бірлігі жолындағы батырлардың биік принциптері осындай қасиеттерінен көрінсе керек.

Батырлыққа тән қасиеттің бірі – шыдамдылық. Олар аптап ыстыққа да, ызғарлы суыққа шыдамдылық танытып, денеге түскен жаракатын да елемей ұрысын жалғастыра береді. Олардың бұл қасиеті қазақ «Етігімен су кешіп» деген сөзінен көрінетін сияқты. Батырлардың шыдамдылығы туралы Базар жыраудың шығармаларында көрініс тапқан. Ақынның толғауындағы:

«Ерегіскен хандарды,
Алтын тактан тайдырған,
Жетіде тағам бір татқан,
Қысқа күнде қырық шапқан» [15, 158 б.], – деп келетін жыр жолдары айқын білдірсе керек.

Қорыта айтқанда, батырлар жауынгерлік этиканы қатаң ұстанатын. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы қазақ батырларының өзіндік ұстанымдары, дәстүрлері, қасиеттері мен тұрмысы, салт-санасы, ар-намыс кодекстері, принциптері, портреті мен бейнелік тұлғалары, өзіндік мұраты, қоғамдық қызметі, этикалық ерекшеліктері, ырым-жоралғылары санадағы құндылықтар жиынтығымен тоғысқан. Қазақ батырлары жазылмаған дала ар-намыс кодекстерін басшылыққа алған. Бұл дәстүрді насихаттау бүгінгі жас ұрпақ бойында отансүйгіштікке тәрбиелеу мектебі болып табылды. Батырлар отаншылдық пен азаматтылықтың ең жоғарғы бейнесін құрады.

1. Алдаспан. – Алматы: Жазушы, 1971. – 241 б.
2. Ахметжанов Қ.С. Жараған темір кигендер: Батырлардың қару-жарағы, әскери өнері, салт-дәстүрлері. – Алматы: Дәуір, 1996. – 256 б.
3. Липец Р. Образы батыра и его коня в тюрко-монгольском эпосе. – М.: Наука, 1984. – 264 с.
4. Акберен. XVIII-XIX ғасырлардағы қазақ ақын-жырауларының жырлары: Оқу құралы. – Алматы: Жазушы, 1972. – 221 б.
5. Рыскелдиев Т. Әзірет Сұлтан. Мемлекеттік тарихи-мәдени қорық музейі. Алматы: Нұр, 2003. – 39 б.
6. Батырлар жыры. – Т.5. / Ред алқасы Асқаров Ә., Бердібаев Р., Қасқабасов С. – Алматы: Жазушы, 2001. – 296 б.
7. Досмұхамедұлы Х. Аламан. – Алматы: Өлке, 1991. – 256 б.
8. Қазақтың Қарасай батыры / Құраст.: Дәуітов С. – Алматы: Жалын, 2000. – 127 б.
9. Өткелбаев Н. Жалаңтөс баһадүр // Тамыры терең, тарихы кенен – Қазалы. – Алматы: Телеарна, 2008. – 34-58 бб.
10. Қосжанұлы Н. Сартай батыр. Дастан. – Алматы: Қазақстан, 1997. – 72 б.
11. Большая Советская Энциклопедия / Гл. ред. В.Г. Панов. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – Вып. 34. – 556 с.
12. Плетнева С. Печенеги, торки и половцы в южнорусских степях // Материалы и исследования по археологии. – 1958. – № 62. – С. 151-226.
13. Гребнев Л.В. Сказания о богатырях: Тувинский героический эпос / Предисл., пер. и коммент. Гребнева Л.В. – Кызыл: Тувинкнигоиздат, 1960. – 321 с.
14. Алмас қылыш: батырлар жыры / Құраст. Дәуітұлы С. – Алматы: Жалын, 1993. – 224 б.
15. Сматаев С. Елім-ай: Роман. – Алматы: Жазушы, 1978. – 158 б.

Л.Х. Алламуратова

ОБРЯД ВЫТИРАНИЯ СВЯЩЕННОГО ОГНЯ У БАШКИР

Вера в сакральную, магическую, защитную силу огня, почитание данной стихии относится к числу наиболее древних форм религиозной культуры многих народов мира. Культ огня является одним из самых важных, центральных, структурообразующих в общей системе культов.

К наиболее значимым обрядам башкир, связанным с почитанием огня, необходимо отнести обряд вытирания нового (священного) огня. Добытый посредством трения огонь башкирами назывался «сыгыр уты». Основные смысловые значения данного обряда заключаются в: 1. обновлении мира; 2. разрешении кризисных ситуаций (эпидемий, эпизоотий, неблагоприятных явлений природы); 3. защите человека и окружающего пространства от нечистой, «чужой» силы. Так, по данным источников и литературы, у башкир обряд вытирания нового огня проводился для предохранения от сибирской язвы (*түләма, торткө*) [1, с. 106], лихорадки (*тапма*) [2], ящура (*изелмә, беимә*) [3], тифа (*кара һарқау*) [4]. Отметим, что добывание огня посредством трения применялось башкирами еще в третьей четверти XX в., хотя и не повсеместно. По сведениям информаторов, недалеко от деревни Бекечево Кугарчинского района Республики Башкортостан (далее – РБ), на берегу реки Белой до сих пор сохранились столбы для вытирания священного огня [2].

СЕКЦИЯ III

ЭТНОЛОГИЯДАҒЫ ЖАҢАШЫЛДЫҚ ПЕН ДӘСТҮР / НОВОЕ И
ТРАДИЦИОННОЕ В ЭТНОЛОГИИ

Гарустович Г.Н. «Женщины их были колдуньи и гадали обо всем» (К вопросу о женском шаманизме у средневековых кочевников).....	249
Бекназаров Р.А., Имантаев Б.О. Қазақ тарихындағы «асатаяқтың» орыны: Бекет атаның «көк асасы» негізінде.....	252
Овчинников А.В. Этнология и естественные науки – границы «разумной» междисциплинарности (к проблеме медиализации этничности).....	254
Бимендиев А.Ш. Чокан Валиханов о «Великой шапке» и «тронном месте» казахских чингизидов.....	257
Осмонова С.К. Родственные отношения у кыргызов южной части Кыргызстана.....	261
Коробейников А.С., Зимина М.С. От российской империи к Советскому Союзу: трансформация визуального образа населения в центральноазиатском регионе, 1858-1932 гг.....	263
Қақабаев Б. Аққу ішік (ҚР Мемлекеттік орталық музей қорындағы аққу терісінен тігілген бірегей киім жөнінде).....	266
Райымхан К.Н., Мұсырманқұл П. Түркия қазақтары арасында (тарихи-этнографиялық деректер).....	271
Соегов М. Об узловых вопросах истории древних массагетов-туранцев (в связи с происхождением некоторых этнонимов, топонимов и антропонимов).....	278
Өтениязов С.К. Арғын (уархун) қағанатының зерттелу тарихы.....	281
Хинаят Б. Қазақ дәстүріндегі өлікке арнап шырақ жағу ғұрпы туралы.....	284
Шабашов А.В. Тюркская гидронимия низовий буго-днестровского междуречья. Куяльницко-тилигульское межлиманые.....	288
Ямаева Е.Е., Аларушкина А.М. «Лунная тамга» Алтайцев: культурно-историческая преемственность и среднеазиатские параллели.....	292
Каратаев О.К. Кыргыздардағы умай-эненин культу.....	293
Медведев В.В. «Поле» автора: от слов информанта до интерпретации исследователя.....	298
Арпентьева М.Р. Ассимиляция, интеграция и мультикультурализм как стратегии мультикультурного взаимодействия.....	302
Шойбеков Р. Тасқа байланысты қазақтардың кейбір байырғы ұғым-түсініктері мен наным-сенімдері.....	306
Ушницкий В.В. Керейтская проблема в истории Центральной Азии.....	309
Темиртон Г. Традиция как предмет этнокультурологического исследования.....	314
Мұхатова О.Х. Қазақ халқының ырымдары.....	317
Исаева А.И. Еще раз о причинах конфликтности Семей в Казахстане.....	321
Kuzikulov I. The migration process of Turkistan livestock breeders at the end of XIX and the beginning of XX centuries.....	323
Егізбаева М.Қ. Қазақтың дәстүрлі тамақтану жүйесінің ерекшеліктері.....	325
Ибадуллаева З.Ө., Кенжебаева Е.Ж. Қазақ халқындағы «иткөйлек» және оның символикалық мәні.....	328
Әмирлан С.Е. Қарақалпақ халқының «бесікшаппай» салты және оған қатысты ғұрыптық жырлар.....	330
Елеуов Ж., Ескекбаев Д.Б. Қазақ отбасылары арасындағы некенің бұзылу себептері.....	332
Жунусова М. Ювелирное украшение и сценический образ (по материалам коллекции ювелирных украшений из фондов ЦГМ РК).....	337
Дауытбекова М.Қ. Қазақ батырларының әлеуметтік-рухани болмысы мен беделі.....	339
Алламуратова Л.Х. Обряд вытирания священного огня у башкир.....	342
Рахимов Е.К. Из истории изучения казахов России в Омске.....	345
Нұрғожа Қ. «Кәрі жілік жылқы қайтарады».....	348
Әлім О. Қазақтың дәстүрлі өрмек тоқу өнері.....	351

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕМЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІ

Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің
25 жылдығына арналған
**«ҚАЗІРГІ ЖОҒАРҒЫ БІЛІМ ЖҮЙЕСІНДЕГІ АРХЕОЛОГИЯ,
ЭТНОЛОГИЯ ЖӘНЕ МУЗЕЙТАНУ»** атты
«VIII Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
1-2 сәуір 2016 жыл

МАТЕРИАЛЫ
международной научно-методической конференции
«VIII Оразбаевские чтения» по теме
**«АРХЕОЛОГИЯ, ЭТНОЛОГИЯ И МУЗЕОЛОГИЯ В СИСТЕМЕ
СОВРЕМЕННОГО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ»**,
приуроченной к 25-летию независимости Республики Казахстан
1-2 апреля 2016 г.

PROCEEDINGS
of International scientific and methodical conference «VIII Orazbayev readings»:
**«ARCHAEOLOGY, ETHNOLOGY, MUSEOLOGY
IN THE SYSTEM OF PRESENT HIGHER EDUCATION»**,
dedicated to the 25th anniversary of the Independence
of the Republic of Kazakhstan
1-2 April, 2016